

Uzm.Ecz.Öğrt.Grv. Nazlı ŞENCAN

1968 yılında doğdu. Orta ve lise eğitimini TED Ankara Koleji'nde tamamladı. 1991 yılında Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'ni bitirdi. Yüksek Lisansını 1994 yılında, Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Eczacılık İşletmeciliği Anabilim Dalı'nda tamamladı. 1998 yılında Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Eczacılık İşletmeciliği Anabilim Dalı, Eczacılık İşletmeciliği; 2007 yılında Yeditepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Antropoloji programlarında yeterliliklerini aldığı doktora çalışmalarını tamamlamak üzeredir. 2004 yılında yarı zamanlı olarak başladığı Yeditepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'ndeki öğretmenlik görevini 2005 yılından bugüne kadar tam zamanlı öğretim görevlisi olarak sürdürmektedir. Evli ve bir çocuk sahibidir. nazlisencan@yeditepe.edu.tr

SOSYAL ECZACILIK

*M*ezun olan bir eczacılık fakültesi öğrencisi, mesleğini her ne alanda olsun uygulamaya başladığında keşkeler söylemeye başlar. Birçoğumuz şu sızlanmaları yapmışızdır:

- Farmakoloji dersine daha çok çalışsaydım,
- Mevzuatı daha dikkatli dinleseydim,
- Stajlarımı daha programlı yapabilseydim,
- İşletme ve finans konusunda daha çok bilgilenseydim.

Bunlar ve benzeri serzenişlerin mutlaka geçerlilik payı vardır. Ünlü eğitimimiz ne kadar uluslararası standartlarda olursa olsun, eğitimdeki amaç gerçek yaşama entegre olabilen bilgiler ile meslektaşları geleceğe hazırlıklı kılmaktadır.

Eczacılık fakültelerinde alınan farmasötik kimya, teknoloji, botanik ve farmakoloji konularını kapsayan dersler olmazsa olmaz mesleğimizin belkemiği bilgileridir. Ancak bu bilgilerin mesleki yaşamda ne şekilde kullanılması gerektiğinin örneklerini veren dersler de tüm dünyada müfredata yoğun bir biçimde girmişlerdir. Klinik eczacılık ve işletmeciliği son otuz yıldır oturtulmaya çalışılan hizmet ve eğitim konularıdır. Ancak sosyal eczacılık olarak özetleyebileceğimiz kavram daha birçok konu başlığı ve uygulamaları da kapsamaktadır. Farklı

ülkelerde üniversal çatı altında sosyal eczacılık yapılanmaları farklılık göstermektedir. Türkiye için önerdiğimiz sosyal eczacılık bölümü şu konuları kapsamaktadır:

- Eczacılık tarihi,
- Deontoloji ve biyoetik,
- Eczacılık yönetimi-işletmeciliği,
- Eczacılık yönetmelikleri ve mevzuat,
- İlaç ve eczacılık hukuku,
- İlaç ve eczacılık politikaları,
- Eczacılık eğitimi,
- Farmakoekonomi,
- Farmakovijilans,
- Farmakoantropoloji,
- Uygulamalı eczacılık (stajlar dahil olmak üzere),
- Halk sağlığı,
- İlaç bilgi hizmetleri,
- Klinik eczacılık.

Yönetim, organizasyon, iletişim, muhasebe ve finans vb konulara değinerek meslektaşlarımızın sosyal eczacılık konularında donanımlandığını iddia edemeyiz. Birbiri ile iç içe olan ama tek tek üzerinde durulması gereken ve konuları sürekli genişleyen sosyal eczacılık, bakış açısı hasta odaklı eğitim için olmaz ise olmazdır. Bireysel tedavinin öneminin aşikar olduğu, ilaç danışmanlığının ana hizmet konusu olduğu günümüzde danışmanlık kalitesi, teknik bilgi kadar bu bilginin nasıl kullanılacağı ve aktarılacağına bağlıdır.

Mevlana'nın belirttiği gibi; "ne kadar bilirsek bilelim, söylediklerimiz karşımızdakinin anladığı kadardır." Kişiselleştirilmiş bilgi, hastaya aktarılırken empati kurabilme, kültürel farklılıkları benzerlikleri sezinelebilmek, sistematik olarak hastayı takip edebilmek için eczacının sosyal bilimler bilgileri ile zenginleşmesi gereklidir.

Sosyal eczacılık konusu sadece ders konusu değildir. Gerçek ve güncel mesleki uygulama alanlarında neredeyse sınırsız konularda araştırma yapmak, hizmet ve eğitim kalitesine katkıda bulunmak misyonları arasındadır. Etkin hizmet veren motive ve yaratıcı eczacılar ile beraber araştırma yapmak mesleğin performansını artıracaktır.

Günümüzde eczacılık hizmet odaklı çalışmaları içermektedir. Hizmet sunumu için ise holistik yani BÜTÜNCÜL bir yaklaşımla bilgi aktarımı yapılması gerekmektedir. Kısacası sosyal konuları, dersleri ve araştırmaları içermeyen eczacılık eğitimi ve uygulamaları eksik kalmakta ve bütünselliğini yitirebilmektedir.

Sosyal eczacılık konularının eğitmenleri, sahada çalışan konunun gerçek uygulayıcılarıdır.

Örneğin bizzat klinik eczacı olarak çalışan bir hastane eczacısının deneyimlerini yine hastane ortamında öğrenciler ile paylaşması veya tecrübeli bir serbest eczacının hasta ile iletişim konusunda bizzat yaşadığı örnek olaylar ile canlandırma yaparak ve aktif katılımı sağlayarak gerçekleştirdiği eğitimler uygulayıcıların eğitmen olarak katkılarının alınması gelecek nesillerin yetişmesi açısından yaşamsal önemlidir. Bu aşamada uygulayıcıların katkı sağlamayı istemeleri ve akademi ile işbirliği içinde olmaları ön şarttır. Fakültemizde yaptığımız benzer uygulamalarda bu konuda hiçbir sıkıntı çekilmemiş ve hem meslektaşlarımızın hem de öğrencilerimizin kazandığı gözlemlenmiştir.

Sosyal eczacılık konularının ortak noktalarından biri de, amacın bireyselleştirilmiş hizmet kadar halk sağlığı hizmetlerinin sağlanmasına destek olmaktır. Tedavi kadar koruyucu ilaç bilgilendirmelerinin paylaşılması, akılcı ilaç kullanımının teşviki, tedavi protokolüne uyumun sağlanması, kronik hastaların hastalık ve ilaç kullanımlarının takibinin yapılması toplumsal sağlığın gelişmesinde önemli parametrelerdir.

Türkiye'de, akademik olarak bakıldığında sosyal eczacılık konusunda çok zayıf gibi görünebiliriz. Ama meslektaşların sahip olduğu tecrübe (know-how) uygun bir yönlendirme ile inanılmaz sinerjizmalar yaratabilecektir. Anadolu insanının kültürel özellikleri sosyal eczacılık konularında hızla gelişmemiz için inanılmaz olanaklar sunmaktadır. Uluslararası arenada sunulan çalışmalarda, ülkemiz eczanelerinde doğal olarak verilen hizmetlerin hasta sağlığına sağlanan olumlu katkıları ölçümlenmekte ve kat edilen yol gösterilmektedir. Bilim sistematik olarak veri toplamayı gerektirir. Halihazırda verilen veya motivasyon ile çok kısa sürede verilmeye başlayacak olan uygulamalar ile hem hizmet kalitesi artırılabilir hem de bilim dünyası ile bu gelişmeler paylaşılabilir.

Bu aşamada diğer günlük rutin ve yapıları gereken işler yanında eczacılarımıza düşen sosyal sorumluluklar neler olabilir:

- Staj yaptırmaya açık olmak (kendi eczanesinde veya fakültelerde),
- Hastalara verilen bilgi ve hizmetin verilerin kaydını sistematik bir biçimde tutmak,
- Mutlaka bir eczane bilgisayar programı kullanılmak,
- MİSEP lere düzenli ve sürekli katılmak,
- Meslektaşlar ve akademi ile ortak projeler ile hizmet ve mesleki itibar kalitesini arttıracak çalışmalar içinde yer almak,
- Mesleki bilimsel ve sosyal organizasyonların içerisinde olmak,
- Eğitimci eczacı olmaya gönüllü olmak.

Mesleki varlığımız ve kalitemizi ortaya koyabilmemizde önemli sosyal bilinçlenmenin sağlanmasında akademisyenlere de önemli görevler düşmektedir:

- Kendi kabuğundan biraz sıyrılıp gerçek hayat için neler yapabileceğini düşünmeli,
- Uygulama alanlarında sık sık stajlar yapmalı,
- Araştırma konularını kısa-orta ve uzun vadede mesleğin gereklilikleri konusunda sürdürmeye öncelik vermeli,
- Tüm uygulayıcılar ile etkin bir etkileşim ve iletişim halinde olmalı.

Sosyal eczacılık uygulamalarının yaygınlaşabilmesi için elini taşın altına koyması gereken önemli diğer bir gurup da meslek örgütleridir.

Meslek örgütlerine düşen sorumlulukların başında birleştirici olarak tüm üyelerin motivasyonunu sağlamaktır. Bununla beraber şu sorumlulukları taşımak durumundadır:

- MİSEP programları içine satış, müşteri ilişkileri kadar sosyal konulara da ağırlık vermeli,
- Bilimsel ortak araştırmalar yapılması konusunda öncü olmalı.

Meslek örgütlerimizden aldığımız bilgiye göre MİSEP programlarına yılda 2000-3000 kişinin katıldığı bildirilmektedir. Kişi bazında bakıldığında ise aynı 700-800 kişinin düzenli gelişme ve değişimleri izlediği söylenmektedir. Geriye kalan 23000 eczacımızın yaşam boyu öğrenme felsefesi ile tanışmasını ve sürekli eğitim programlarına katılımlarını sağlamak da bir sosyal eczacılık sorunsalıdır.

Bir fikir tartışılırken ve sorumluluk paylaşımı yapılırken genellikle yasal altyapı ilk düzeltilmesi gereken nokta olarak bildirilir. Ancak mesleğimizin inanılmaz değişimler geçirdiği bu yıllarda, öncelik olarak yasal çerçevenin oluşmasını bekleyecek lüksümüz yoktur. Dayanağımız oluşana kadar hiç vakit kaybetmeden mesleğimizin devamlılığı ve gelecek nesillere ulaşabilmesi için eczacılık ile ilgili öncelikli sosyal konuları belirlememiz ve çözüm yollarını denememiz gereklidir.

